

LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNAN MIETINTÖ 6/2008 vp

Hallituksen esitys laiksi sähköisen viestinnän tietosuojalain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 27 päivänä marraskuuta 2007 lähettänyt liikenne- ja viestintävaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi sähköisen viestinnän tietosuojalain muuttamisesta (HE 158/2007 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta ja hallintovaliokunta ovat antaneet asiasta lausunnot (PeVL 3/2008 vp ja HaVL 1/2008 vp), jotka on otettu tämän mietinnön liitteiksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- viestintäneuvos Juhapekka Ristola, liikenne- ja viestintäministeriö
- lainsäädäntöneuvos Helena Hynynen, oikeusministeriö
- tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio, Tietosuojavaltuutetun toimisto
- lakimies Eeva Lantto, Viestintävirasto
- lakimies, legal counsel Pauliina Sipilä, Digita Oy

- johtaja, Director and General Counsel Jukka-Pekka Joensuu, TDC Oy
- lakimies Tiina Tirkkonen, DNA Oy
- lakiasiaintoimittaja Teemu Summanen, Finnetliitto ry
- projektipäällikkö Antti Kotilainen, Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus
- johtaja Satu Kangas, Viestinnän Keskusliitto
- varapuheenjohtaja Ville Oksanen, Electronic Frontier Finland ry EFFI
- lakiasioiden päällikkö Marko Lahtinen, FiCom
- asiakassuhdepäällikkö Olli Honkkila, Teosto ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- sisäasiainministeriö
- opetusministeriö
- Suojelupoliisi
- Väestörekisterikeskus
- keskusrikospoliisi
- Rajavartiolaitos
- Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus
- SWelcom Oy
- Kopiosto ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sähköisen viestinnän tietosuojalakia. Teletointailmoitusvelvolliset palveluyritykset velvoitettaisiin

säilyttämään viestintää koskevia tietoja 12 kuukauden ajan. Säilytysvelvollisuus koskisi muun muassa tietoa siitä, kuka on soittanut puhelun tai

lähettänyt sähköpostiviestin ja koska tämä on tapahtunut. Säilytysvelvollisuus ei koskisi viestien sisältöä. Tiedot säilytettäisiin viranomaisen ja erityisesti rikostutkinnan tarpeita varten. Ehdotetut muutokset koskevat ainoastaan tietojen säilyttämistä. Tietojen hyödyntäminen ja viranomaisten tiedonsaantioikeudet määräytyisivät edelleen muiden, voimassa olevien kansallisten säännösten mukaisesti. Tietojen säilyttä-

misestä teleyrityksille aiheutuvien ylimääräisten kustannusten korvaamisesta vastaisi se viranomainen, jonka tarpeita varten tiedot säilytetään.

Lisäksi lakiin ehdotetaan tehtäväksi eräitä lakiteknisiiä muutoksia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Säilytysvelvollisuuden tarkoitus. Lakiehdotuksella voimaansaatettavan tunnistamistietojen tallentamisesta annetun direktiivin (24/2006/EY) 1 artiklan (Kohde ja soveltamisala) mukaan direktiivin tavoitteena on yhdenmukaistaa jäsenvaltioiden säännökset, jotka koskevat yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tai yleisten viestintäverkkojen tarjoajien tuottamien tai käsittelemien eräiden tietojen säilyttämiseen liittyviä velvollisuuksia, sen varmistamiseksi, että kyseisiä tietoja voidaan käyttää kunkin jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä vakavaksi rikollisuudeksi määritellyn rikollisuuden tutkintaa, selvittämistä ja syyteharkintaa varten.

Ehdotetussa laissa säilytysvelvollisuuden tar-koituksesta ei ole muuta mainintaa kuin, että 14 a ja 14 b §:ien otsikoissa todetaan säilyttämisen tapahtuvan viranomaistarpeita varten. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan painottanut rajoitustoimien tarkoitusta arvioitaessa mahdollisen perusoikeusrajoituksen hyväksyttävyyttä. Liikenne- ja viestintävaliokunta esittää lakiehdotukseen perustuslakivaliokunnan kannanotosta johtuvat muutokset.

Tekijänoikeuslain 60 §:n soveltaminen. Lakiehdotuksen valiokuntakäsittelyn yhteydessä on esitetty näkemyksiä siitä, että tällä uudistuksella poistettaisiin käytännössä tekijänoikeuden haltijoilta nykyiset tekijänoikeuslain 60 a—60 d §:n mukaiset siviilioikeudelliset suojakeinot. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotus ei kuitenkaan miltään osin heikennä tekijänoikeuslain perusteella tietojen saamiseen oikeutettujen tahojen asemaa nykytilanteeseen verrattuna. Teleyritykset säilyttävät omaa liiketoimintaansa varten tietoja, kuten tähänkin asti, ja tekijänoikeuden haltijoilla on oikeus saada nämä tiedot samoin edellytyksin ja yhtä kauan kuin ennen tätä uudistusta. Tähän lakiehdotukseen liittymättömänä on tunnistettava nykyinen tietoyhteiskuntakehitys ja teleyritysten palvelukehitys, joka omalta osaltaan saattaa tulevaisuudessa lyhentää teleyritysten omien tarpeiden mukaista tiedon säilyttämistä.

Muut näkökohdat. Liikenne- ja viestintävaliokunta painottaa, että tietojen säilyttämisen ja käytön tekniset ja muut ratkaisut on toteutettava siten, että muutos ei johda viestinnän osapuolten tietosuojan vaarantumiseen tai teleyritysten asiakkaiden luottamuksen menettämiseen. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että tämän uudistuksen toimivuutta yleensä sekä säilytettävien tietojen käyttötarvetta ja säilytysajan pituutta arvioidaan säännöllisin väliajoin.

Yksityiskohtaiset perustelut

14 a §. Velvollisuus säilyttää tiedot viranomais- tarpeita varten. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa pykälän 1 momenttiin lisävirettä, jolla säilytysvelvollisuuden tarkoitus täsmennetään siten, että tietojen käyttö rajataan direktiivin mukaiseen käyttötarkoitukseen. Direktiivissä käytettyä termiä vakava rikollisuus ei ole määritelty Suomen lainsäädännössä. Valiokunta ehdottaa tämän johdosta, että 14 a §:n tarkoittamia tietoja saa käyttää ainoastaan televalvonnan edellytyksiä koskevassa pakkokeinolain 5 a luvun 3 §:n 1 momentissa mainittujen rikosten tutkimiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saattamiseksi.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan pitänyt tärkeänä, että valtioneuvoston asetuksenantoa ja Viestintäviraston määräystenantoa koskevat säännökset erotetaan eri momenteiksi. Sääntelystä tulee käydä ilmi, että Viestintäviraston määräykset ovat alisteisia suhteessa asetukseen. Liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa pykälään uuden valtioneuvoston asetuksenantoa koskevan 5 momentin, jolloin ehdotuksen 5 momentti siirtyy uudelleen muotoiltuna 6 momentiksi.

14 b §. Viranomaistarpeita varten säilytettävien tietojen käsittelyssä noudatettavat velvoitteet ja menettelytavat. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten liikenne- ja viestintävaliokunta

ehdottaa 14 b §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen täsmentämistä siten, että virkkeessä sopimisen sijasta mainitaan velvollisuudesta neuvotella tietojen säilyttämisen toteutuksesta. Valiokunta ehdottaa myös kahden uuden virkkeen lisäämistä ensimmäisen virkkeen jälkeen. Näillä säädellään sitä tilannetta, että ministeriön ja palveluyrityksen välisissä neuvotteluissa ei saavuteta neuvottelutulosta.

Valtioneuvoston asetuksenannosta ja Viestintäviraston määräystenannosta edellä 14 a §:n kohdalla lausumaansa viitaten valiokunta ehdottaa 14 b §:ään valtioneuvoston asetuksenantoa koskevan uuden 3 momentin, jolloin ehdotuksen 3 momentti siirtyy uudelleen muotoiltuna 4 momentiksi.

31 §. Viestintäviraston tehtävät. Perustuslakivaliokunnan lausunnon ja edellä 14 a ja 14 b §:ien asetuksenantoa koskevien lisäysten johdosta valiokunta ehdottaa 2 momentista poistettavaksi valtioneuvoston asetuksenantoa koskevan virkkeen. Samalla ehdotetaan myös momentin ensimmäisen virkkeen sanamuotojen tarkistamista.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna seuraavasti (Valiokunnan muutosehdotukset).

*Valiokunnan muutosehdotukset***1.****Laki****sähköisen viestinnän tietosuojalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 16 päivänä kesäkuuta 2004 annetun sähköisen viestinnän tietosuojalain (516/2004) 8 §:n 3 momentti, 19 §:n 2 ja 3 momentti, 35 §:n 1, 3 ja 4 momentti sekä 36 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 36 §:n 1 momentti laissa 599/2005, sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 198/2006, uusi 14 a ja 14 b kohta, lakiin uusi 14 a—14 c §, 19 §:ään uusi 2 momentti, jolloin muutettu 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, 31 §:ään uusi 2 momentti sekä 36 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 599/2005, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi seuraavasti:

2 ja 8 §
(Kuten HE)

14 a §

Velvollisuus säilyttää tiedot viranomaistarpeita varten

Sen estämättä mitä tässä luvussa säädetään tunnistamistietojen käsittelystä, teletointailmoituksen antamiseen velvollisen palveluyrityksen on huolehdittava jäljempänä säädetyn edellytyksin, että yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tai yleisten viestintäverkkojen yhteydessä tuotettavien tai käsiteltävien tietojen säilyttämisestä ja direktiivin 2002/58/EY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/24/EY 5 artiklassa tarkoitetut tiedot säilytetään 12 kuukauden ajan viestinnän päivämäärästä. *Näitä tietoja saa käyttää ainoastaan pakkokeinolain (450/1987) 5 a luvun 3 §:n 1 momentissa mainittujen rikosten tutkimiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi.*

(2—4 mom. kuten HE)

Säilytysvelvollisuuden perusteella säilytettävien tietojen tarkemmasta määrittelystä voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella. (Uusi 5 mom.)

Säilytysvelvollisuuden perusteella säilytettävien tietojen *tekniset yksityiskohdat* määritellään Viestintäviraston teknisessä määräyksessä. (HE:n 5 mom.)

14 b §

Viranomaistarpeita varten säilytettävien tietojen käsittelyssä noudatettavat velvoitteet ja nettelytavat

Säilytysvelvollisen palveluyrityksen tulee ennen säilytysvelvollisuuden toteuttamista *neuvotella* tietojen säilyttämisen toteutuksesta sisäasiainministeriön kanssa viranomaisten tarpeiden mukaisen tietojen säilyttämisen varmistamiseksi. *Mikäli neuvottelu ei pääty yhteisymmärrykseen tietojen säilyttämisen toteutuksesta, palveluyritys päättää säilyttämisen teknisestä toteuttamisesta. Toteutuksen on oltava kustannustehokasta ja siinä on otettava huomioon palveluyrityksen liiketoiminnan tarpeet, järjestelmien tekniset ominaispiirteet ja säilyttämisestä aiheutuvat kustannukset maksavan viranomaisen tarpeet.* Toiminnassa on vältettävä sitä, että samoja tietoja säilyttää useampi palveluyritys. Säilytettävät tiedot tulee voida toimittaa tietojen saamiseen oikeutetulle viranomaiselle ilman tarpeetonta viivästystä. Säilytysvelvollisen palveluyrityksen tulee huolehtia velvollisuuden toteutta-

misesta tarvittaessa yhteistyössä verkkoyrityksen kanssa siten, että myös ne 14 a §:ssä tarkoitettut saatavilla olevat tiedot säilytetään, joita verkkoyritys käsittelee palveluyrityksen palvelun toteuttamiseksi. Säilytysvelvollisen palveluyrityksen on huolehdittava, että tilaajan saatavilla on tietoa tietojen säilyttämisestä ja sen tarkoituksesta.

(2 mom. kuten HE)

Tietojen säilyttämisvelvollisuuden toteuttamisesta voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. (Uusi 3 mom.)

Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä säilytysvelvollisuuden teknisestä toteutuksesta. (HE:n 3 mom.)

14 c ja 19 §
(Kuten HE)

31 §

Viestintäviraston tehtävät

— — — — —
Viestintäviraston on *tämän lain perusteella annettavia* määräyksiä valmistellessaan kuultava liikenne- ja viestintäministeriötä ja toimittava yhteistyössä sen kanssa. (Poist.)

35 ja 36 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 16 päivänä huhtikuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Martti Korhonen /vas
vpj. Saara Karhu /sd
jäsen. Mikko Alatalo /kesk
Marko Asell /sd
Leena Harkimo /kok
Mats Nylund /r
Pentti Oinonen /ps
Reijo Paajanen /kok

Lyly Rajala /kok
Tero Rönkä /sd
Janne Seurujärvi /kesk
Ilkka Viljanen /kok
Anne-Mari Virolainen /kok
vjäs. Lauri Oinonen /kesk
Sari Palm /kd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Kaj Laine.